Număr special

SCRIITORII CELEBRI

APARE IN FIECARE SÂMBATA
·DIRECTOR: L·REBREANU·

ION JALEA

BASARABIA

— DESCRIEREA – ISTORIA – UNIREA —

împreună cu

HARTA BASARABIEI

-EDITURA STEINBERG-

94, Str. Lipscani. — BUCUREŞTI — Str. Lipscani, 94.

Preţul 50 bani.

ION JALEA

BASARABIA

— DESCRIEREA — ISTORIA — UNIREA —

împreună cu

HARTA BASARABIEI

EDITURA STEINBERG
BUCUREȘTI

Credem că împlinim un gol mult simţit în zilele acestea dând la iveală, în câteva pagini, tot ce trebue şi ce putem ştì astăzi despre **Basarabia.** *E o datorie scumpă pentru toată lumea să afle cât mai multe despre pământul românesc care, după o robie de un veac, se reîntoarce în sânul României.*

Cnutul ţarist a ridicat un zid chinezesc între noi şi Basarabia noastră. Intunerecul şi cizma căzăcească stăpâneau dincolo de Prut. Nici o apropiere nu erà îngăduită şi posibilă între fraţii despărţiţi.

Acuma Basarabia s'a reîntors singură acasă. Acuma putem iarăş s'o îmbrăţişăm din toată inima şi cu toată căldura..

In paginele ce urmează ne-am slujit deaproape de textul din «Basarabia în secolul al XIX» de d. Zamfir C. Arbore (Ediţia Academiei Române). In privinţa multor date statistice am utilizat harta etnografică a Basarabiei, întocmită de d. Alexis Nour. Harta cu care însoţim paginile noastre, este reprodusă după harta statului-major rusesc ce am găsit-o în menţionata lucrare a d-lui Arbore.

BASARABIA

Un soare strălucitor, soarele binefăcător al Europei de miazăzi, pământ rodnic, îmbibat de vlagă, dealuri verzi acoperite cu păduri, codri tăcuţi şi dumbrăvi ademenitoare, coaste îmbelşugate de vii şi livezi, izvoare şi râuri care şerpuesc vesele spre câmpiile mănoase unde pasc cirezi de vite, herghelii de cai şi turme de oi: Basarabia!

Spre miază-noapte ţinuturi muntoase, brăzdate de ape dulci, acoperite cu roduri bogate, îmbrăcate în podoabe dragi de păduri; spre miază zi câmpii cât vezi cu ochii... Pela Orhei, pela Hotin rămâi fermecat de frumuseţile peisagiului; nici împrejurimile Rinului parcă nu sunt mai pitoreşti ca ţinutul dela Soroca de pe Nistru. Maluri înalte, sfârticate, ici gemând sub povara pădurilor seculare, colo arătându-şi piepturile goale şi stâncoase. Mai încolo codrii mari înfiorează cu maiestatea lor tăcută, spintecaţi de văi înguste, piezişe, pietroase în care se sbuciumă pâraele şi râuleţele ce se grăbesc sgomotoase spre Nistru. Insfârşit bătrânul Nistru însuşi cu apele-i vajnice, mâncându-şi albia printre stânci şi dealuri, domolindu-se pe urmă încetul cu încetul şi alunecând falnic în Marea

Neagră cea posomorîtă și furioasă... Și peste toate cerul albastru senin, văzduhul săturat de parfumul florilor și al fânețelor... Și sus, sus de tot, ca niște apărători providențiali, vulturii Basarabiei se leagănă lin, fără să clipească măcar din ochi sau din aripi...

Apoi, cu cât cobori mai mult înspre mare, cu atât priveliștea se deschide, se netezește, se întinde. Pela Chișinău rămân în urmă dealurile, dumbrăvile, livezile, viile. Incepe Buceagul.... Cât vezi cu ochii un baragan nesfârșit. Nici o colină, nici un izvor, nici o pădure. Din când în când, rar, câte-un cătun, cinci-șase căscioare. Parcă pretutindeni numai tristețe, pustietate, stepă... Dar îndată ce cotești spre răsărit sau apus, monotonia deșertului începe să dispară. In curând îți dai seama că te afli pe un platou despădurit. Șesul se curmă într'o râpă uriașă, iar în fundul râpei se strecoară râurile: Cogâlnicul, Ialpuch, Șaga, Cunduc. Linia râurilor însă n'o desenează luciul apei, ci niște panglici de trestie sau de papură, verzi, vii, ademenitoare. Pealocuri râulețele sunt stăvilite, se împotmolesc în lacuri în jurul cărora sunt așezate satele ori coloniile. Dealungul malurilor, însemnate în zare prin contururile verzi ale stufăriilor, se țin lanț satele și coloniile. Pășuni nesfârșite însoțesc drumurile. Când se isprăvesc pășunile, încep lanurile de bucate: grâul se înalță ca un zid la dreapta și la stânga, cu spicele grele, plecate spre pământ. Și mai încolo vin fânețele. Straturi de flori sălbatece sunt împrăștiate pe tot cuprinsul câmpiilor. Tăcerea adâncă stăpânește. Nici o suflare nu adie. Parcă toată firea dormitează moleșită... Buceagul!

Basarabia: trup din trupul României. Azi, când zicem Basarabia, înțelegem toată fâșia de

pământ dintre Prut și Nistru, dela granița Bucovinei până la Marea Neagră. Odinioară însă numai o parte a acestui teritoriu, la miazăzi, purtà numele de Basarabia. Restul erà Moldova pur și simplu, împreună cu Moldova noastră de azi.

Astfel trecutul Basarabiei e nedespărțit, din vremile cele mai vechi, de istoria Românilor. Doar că pământul Basarabiei este poate și mai mult frământat și dospit cu sânge românesc. Fiind poarta de invazie a tuturor barbarilor care s'au scurs din întunericul Asiei spre bogățiile civilizației europene, Basarabia a fost veșnic nevoită să îndure primele lovituri, să suporte ciocnirile vrăjmașilor pe pământul ei, să sufere prădăciunile lor neîncetat. Schiții, sarmații, goții, hunii, anții, longobarzii, avarii, bulgarii, ungurii, pecenegii, cumanii, mongolii au trecut și poposit cu toții prin câmpiile Basarabiei. Apoi, când în secolul al XII-lea, după trecerea mongolilor, s'a sfârșit înfricoșătoarea migrațiune a puhoiului aziatic și când valea Dunării s'a curățat de pustiirile nomazilor, s'a coborît din plaiurile Carpaților neamul românesc și s'a așezat pe pământurile unde-l sortise străbunul Traian.

Până la moartea lui Mircea cel Mare tot țărmul Dunării, dela Severin până la Chilia, aparținea Munteniei care,după porecla domnilor ei, se numeà și «Basarabia». Când însă moldovenii, sub Ștefan cel Mare,împinseră hotarul Țării Românești tocmai la Milcov, ținutul dintre gura Nistrului și Dunăre își păstră, ca amintire, numele de «Basarabia».

Deși populată de Români, partea de sud a actualei Basarabii a rămas, vreme de aproape cinci veacuri, expusă migrațiunii tătarilor și colonizărilor bulgare, sârbe și muscălești.

Intre Prut și Nistru, între cetatea Hotin și Cetatea-Albă, la Tighinea, la Lipinți, Chilia, lângă

Cahul, Lăpuşna, Soroca, Varniţa, etc., s'au dat luptele cele mai crâncene între moldoveni şi turci, tătari, cazaci, polonezi. Pe pământul acesta a fâlfâit în secolul al XV-lea steagul glorios al lui Ştefan cel Mare.

La 1594 şi 1595 Basarabia devine prada cazacilor. In Iulie 1614 Hatmanul Nalivaico arde Tighinea şi Chilia şi jefueşte toată ţara de jos. La 1616 polonezii ocupă. Hotinul, sprijinind pe fiii lui Eremia Movilă în pretenţiile lor la Scaunul Moldovei; la 1616 Moldovenii recuceresc Hotinul pe care însă Graţiani-Vodă îl dă din nou polonezilor.

La 1632 cazacii jefuesc Akermanul, Chilia, Ismailul, ard şi pradă statele din sudul Basarabiei.

La sfârşitul secolului al XVII-lea ruşii, sub Petru cel Mare, apar pentru întâia oară în Moldova. Dimitrie Cantemir, domnul Moldovei, închee un tratat cu ţarul rusesc – antiteza testamentului lui Stefan cel Mare, care recomandase alianţa cu turcii împotriva muscalilor şi cazacilor.

La 1739 Capnist cu cazacii au ars Soroca; ruşii au ocupat Hotinul, armatele ruseşti au intrat la Iaşi unde împărăteasa Ana a fost proclamată împărăteasa Moldovei. Din fericire ruşii au fost curând nevoiţi să încheie pace, să deà înapoi Hotinul.

La 1769, sub Ecaterina II, ruşii fac un nou război cu turcii pe spinarea ţărilor româneşti. Pacea dela Cuciuc-Cainardji (1774) însă scoate din nou pe ruşi din Moldova.

In urma războiului dela 1787 Rusia devine vecină cu Moldova, întinzându-şi hotarele până la Nistru.

După războiul din 1806, pacea dela Tilist (7. VII. 1807) prevede evacuarea principatelor româneşti atât de armatele ruseşti, cât şi de cele turceşti. In 1809 se deschide un nou congres la Iaşi când ţarul Alexandru I arată pentru întâia oară fâţiş

dorința Rusiei de-a cuceri toată Moldova și Muntenia.

Răsboiul a reînceput și, la încheerea păcii, în 1812, Turcia a fost nevoită să cedeze Rusiei Basarabia.

Astfel ni s'a răpit întâia oară Basarabia, ni s'a smuls o parte din trupul țării acuma sunt 106 ani.

După tratatul din Paris, Rusia, înfrântă de coaliția puterilor europene, a fost silită să înapoieze partea de jos a Basarabiei, cam a patra parte din ceeace ne răpise la 1812.

La 1878, Rusia, călcând cuvântul de onoare al țarului Alexandru II, care, când a trecut Prutul cu armatele sale, a garantat integritatea teritoriului României, a cerut la congresul din Berlin înapoiarea Basarabiei de sud. Areopagul european a cedat stăruințelor Rusiei și, în schimbul pământului luat, a alipit la România partea din teritoriul Țării Românești de sub Mircea cel Mare, Dobrogea, care fusese sub stăpânirea Turciei...

Dela 1812 Românii din Basarabia au fost sub stăpânire străină până astăzi când s'au reunit cu patria mamă. Sub jugul rusesc au fost opriți să învețe limba lor maternă, opriți să se roage lui Dumnezeu în românește; biserica și școala au fost în Basarabia, sub stăpânirea străină, pârghia cu ajutorul căreia guvernul rusesc speră să rusifice poporul românesc.

Nici o carte, nici un ziar românesc n'a fost îngăduit să treacă Prutul, în nici o școală nu eră permis să se învețe românește, în nici o bibliotecă nu s'a tolerat nici măcar o carte românească. Poliția rusească confiscă până și „Visul Maicii Domnului" dela românii nenorociți aflați sub poruncile rusești..

Cu ajutorul școalei Rusia a izbutit să rusifice

mult pătura cultă din Basarabia. Cu ajutorul bisericii nădăjduia să rusifice și poporul.

Dar toate sforțările pravoslavniciei rusești au rămas zadarnice. Țărănimea română din Basarabia, cu toate asupririle, a continuat să vorbească limba strămoșească, să-și păstreze credința.

Iar azi, când uraganul libertății s'a deslănțuit în Rusia înfrântă, basarabenii se reîntorc acasă mai oțeliți poate, dar cu sufletele tot atât de românești ca și atunci când urgia țaristă i-a plecat în jugul străin, ca și acum 106 ani...

Basarabia actuală se mărginește la nord cu Galiția austriacă dela satul Onuta până la revărsarea râului Zbruci în Nistru, lângă satul Isacovățu (46 km.), iar mai departe cu actuala Ucraina, fostele gubernii Podolia și Cherson. La răsărit se învecinește cu Ucraina (fosta gubernie Cherson), despărțită fiind de Nistru până la Marea Neagră. La nord vest se atinge cu Bucovina dela satul Onuta până la Prut, lângă Noua-Sulița (55 km.). La apus însfârșit se alipește de România prin rîul Prut, iar la sud se coboară până la Marea Neagră și brațul Chilia al Dunării.

Suprafața Basarabiei este de 44.000 km. pătrați sau 4.400.000 hectare, după d. Nour; după lucrările comisiunii topografice a Statului major rusesc însă suprafața ar fi de 44.936, iar după darea de seamă a generalului guvernator al Basarabiei din 1864 ar fi chiar de 46.223 km. pătrați.

In general în privința datelor, în lipsa unor statistici precise, trebue să ne mulțumim cu cifre mai mult sau mai puțin aproximative.

Din punct de vedere administrativ Basarabia e împărțită în următoarele județe:

Ismail (cuprinzând fostele județe românești

până la 1878: Bolgrad, Ismail şi Cahul) cu o suprafaţă de 910.000 ha; Akerman, cuprinzând 760.000 ha; Bender, cu 580.000 ha: Bălţi, cu 54).000 ha; Soroca, cu 445.000 ha; Chişinău, cu 405.000 ha; Orhei, cu 390.000 ha; şi Hotin cu 365.000 ha.

Fiecare judeţ e împărţit în câte patru *stane*, iar din punct de vedere fiscal în *volosti* (plăşi) care se alcătuesc din mai multe comune.

Iată numele reşedinţelor plăşilor pe judeţe (cifra din paranteză înseamnă numărul satelor care aparţin plăşii):

Hotin: Noua-Suliţa (14), Grozina (14), Clişcova (15), Lipcani (20), Stălineşti (22), Briceani (18), Corjenţa (17), Secureni (17), Româncauţă (12), Chelmeni (16);

Soroca: Atachi (12), Climenţeni (12), Arioneşti (18), Cobolta (16), Badiceni (17), Târnova (13), Ocolina (19), Pepeni (12), Căinari (22), Raşcova (14), Cobingeni (15), Văscauţeni (18);

Bălţi: Hiliceni (19), Corneşti (22), Vulpeşti (18), Sculeni (24), Făleşti (16), Bolotina (22), Brânzeni (27), Copăceni (25), Bălţi-Slobozia (24);

Orheiu: Teleneşti (18), Căzăneşti (11), Samăşcani (14), Rezina (18), Cinişeuţă (16), Chiperceni (19), Işnovăţu (17), Criuleni (13), Sărăţeni (18), Pogârniceni (19), Daşcova (17), Martineşti (18), Tuzora (15);

Chişinău: Volcineţa (12), Boldureşti (11), Zbiroi (13), Nisporeni (5), Vasieni (10), Lăpuşna (6), Bujor (15), Hârlova (15), Gănceşti (9), Ialoveni (14), Vorniceni (10), Sireţa (10), Mireni (21);

Bender: Telita (14), Gura-Galbenă (8), Căinara (13), Cahul (7);

Akerman: Purcari (10).

Judeţul Ismail s'a împărţit mai târziu după legile şi administraţia rusească, după ce până la 1899 şi-a păstrat împărţirea în comune urbane

și rurale, cum a avut pe când făceà parte din România.

Domeniile statului din Basarabia erau administate deosebit și cuprindeau în Hotin 11, în Bender 31, în Akerman 34 sate.

Coloniile bulgare și germane se află în județele Bender și Akerman. Bulgarii locuesc în 43 sate, împărțite în trei plăși (Bugeacul de sus, Bugeacul de jos, Ismail). Coloniile germane se compun din 24 sate și sunt împărțite în trei ocoluri (Clestița, Malo-Iaroslovăț, Sărata).

Partea de nord a Basarabiei, cam dela linia Chișinăului, e deluroasă. Sunt ultimele verigi ale lanțului carpatin. Cele mai înalte puncte însă nu prea trec de 350 m. înălțime. Intre râul Răutul și Valul lui Traian se înalță blocul numit *Codrul Bâcului*, cu piscul cel mai înalt Măgura.

Intregul platou basarabean are o înclinare dela nord-vest spre sud-est, trecând în câmpia imensă, numită *Buceag* care are o lărgime de 60 km. și o lungime de 180 km.

Dintre râurile Basarabiei, afară de Nistru și Prut care o mărginesc, însemnăm Răutul, Ichel, Bâcu, care se varsă în Nistru; Ciugur, Camenca și Nirnova, care se varsă în Prut; Ialpug, care se sfârșește în lacul Bolgrad; Balabanca, ce se scurge în Marea Neagră; și Cogâlnicul care se varsă în lacul sărat Sasâc.

In sudul Basarabiei sunt o mulțime de lacuri sărate dintre care amintim Lacul Cahul, Lacul Ialpug, Lacul Sasâc, unul din cele mai mari rezervorii de apă din care se dobândește multă sare, Lacul Șahan sau Murtazi, cel mai important lac sărat.

Marea Neagră scaldă partea de sud-est a Basarabiei pe o distanță de 100 km., dela limanul

Nistrului până la gurile pârîului Balaban. Pe toată întiderea aceasta nu se află nici un port abordabil pentru navigaţie de oarece fundul nisipos e prea înalt.

Clima Basarabiei de miazăzi nu prieşte străinilor care suferă mult de friguri până se aclimatisează. La nord însă e sănătoasă. Aici temperatura nu se schimbă brusc, seceta e rară. Mediile temperaturii ar fi: primăvara + 7°, vara + 18°, toamnă + 8_0. iarna — 2°.

Iernile sunt foarte nestatornice: uneori foarte friguroase, atingând adeseori chiar – 22° R, alteori atât de călduroase în cât orăşenii nu întrebuinţează haine îmblănite. Primăvara e scurtă şi deseori vântoasă; vara în schimb e lungă, caldă şi uscată, cu temperaturi uneori până la + 32° R. Toamna în general e foarte frumoasă şi plăcută.

In afară de populaţia românească băştinaşă, în Basarabia s'au stabilit, în deosebi după răpirea ţărei de către Rusia, diferite popoare străine care azi alcătuesc peste o pătrime din populaţia ţării.

In 1814 guvernul rus a adus în Basarabia 1443 familii germane din ducatul Varşovia care s'au aşezat în Bugeac întemeind coloniile Borodino, Tarutino, Culm, Maloiaroslavăţ, Crasnoie, Leipzig şi Cleazniţa. In 1816 vine o altă serie de colonişti germani din Rusia, formând nouile sate Fère-Champenoise, Brienne, Paris şi Arcis. In 1817 s'a întemeiat colonia germană Tepliţa. La 1833 sosesc din Würtemberg colonişti noui care creează Gradenthal, iar la 1834 Lichtenthal; tot la 1834 coloniştii din Varşovia înfiinţează Friedenthal. Apoi la 1836 colonia Dennewitz, la 1839 colonia Platz şi la 1842 colonia Hofnungsthal.—Ac-

tualmente germanii din Basarabia numără vre-o 60.000 suflete.

Rusinii sau Rusniacii sau Ucraînenii au trecut în Basarabia pela sfârşitul secolului XVI şi la începutul secolului XVIII, fugind din Polonia de persecuţiunile religioase. S'au aşezat unii în partea de miază-zi, alţii în apropierea Nistrului, la nord. — Sunt vre-o 200.000.

Ruşii care locuesc în Basarabia au venit aici goniţi de ţarism sau ca funcţionari.—Se socotesc vre-o 80.000 în afară de lipoveni.

Polonezii, vre-o 10.000, sunt mai ales arendaşi, pomicultori şi locuesc în judeţele Hotin, Soroca şi Chişinău, împrăştiaţi.

Bulgarii, vre-o 50.000, au venit în cete mai mici sau mai mari de frica turcilor, cu voia domnilor români. Stau în vre-o 50 sate în judeţele Akerman şi Cahul. Prin satele acestea însă se află şi câteva sute de familii transilvănene.

Evreii sunt împrăştiaţi prin toată Basarabia şi formează un element important în viaţa economică a ţării, având în mână aproape întreg comerţul, mare parte din industrie şi mari capitaluri. In mulţimi mai compacte locuesc prin oraşe, la Chişinău, Hotin, Bălţi, Orhei, Bender, Noua-Suliţa, Lipcani, Sculeni, Făleşti, etc. Actualmente se cifrează la vre-o 200.000 suflete.

Mai sunt apoi ţigani (60.000), lipoveni (30.000), găguţi (25.000), armeni (15.000) şi diferite alte naţionalităţi.

Românii, cari alcătuesc trei sferturi din populaţia întreagă, la 1891, după deducţiile d-lui Arbore, făcute pe baza statisticelor oficiale ruseşti care se sforţau a înnecà elementul românesc, numărau 1.089.995 suflete din totalul de 1.641.559 de locuitori.

Pe baza procentului de înmulţire constatat în Basarabia, populaţia astăzi se poate să se fi îndoit

aproape. Aceasta ar reeși din următoarele cifre pe care le dă d. Nour la 1 Ianuarie 1916: români (2.000.000), evrei (270.000), ucraineni (210.000), ruși (85.000), români rusificați sau rutenizați (75.000), germant (70.000), țigani (65.000), bulgari (60.000), lipoveni (40.000), cazaci (35.000), găgăuți (30.000), polonezi (20.000), armeni (18.000) greci (10.000), francezi (2000), diferite atte naționalități (10.000). Ceeace ar da în toată Basarabia o populație de vre-o 3 milioane.

Tot d. Nour dă următoarea împărțire a locuitorilor pe judete: Hotin 250.000, Akerman 350.000, Orhei 325.000, Soroca 300.000, Bălți 300.000, Ismail 275.000, Chișinău 250.000, Bender 250.000. Dintre toți locuitorii 2.250.000 sunt țărani.

In Basarabia se află astăzi 2102 orașe și sate (după d. Nour), și anume 12 orașe, 49 târgușoare, 290 sate mari, 1425 sate și 430 cătune.

Orașul Chișinău este capitala Basarabiei. E așezat pe malul drept al râului Bâcu. Imprejurimile orașului sânt pitorești, deși clima nu e tocmai prea bună. Orașul s'a ridicat numai de când Basarabia a trecut sub stăpânirea rusească. La 1828 a fost decretat capitala provinciei printr'un ucaz imperial.

Orașul se împarte în două părți: orașul de sus sau centrul și orașul de jos sau cel vechiu. Ambele părți sunt împărțite în următoarele suburbii: Baiucani, Schinoasa, Malaia Malina, Balșaia Malina, Valea Curva, Grădina franțuzească și Tăbăcăria. In lungime orașul are vre-o 6 km., iar în lățime vre-o $4^1/_2$ km.

La 1860, Chișinăul avea 87.477 locuitori dintre care 50 % români, 20 % evrei, 10 % ruși, 6 % greci, iar restul diferite alte naționalități. In 1892 aveà 122.917 locuitori, iar astăzi are (după d. Nour) vre-o sută și cincizeci de mii. In 1892

număra 7823 case, între care 13 biserici ortodoxe, una catolică, una armenească, una luterană, una rascolnică, un templu israelit și 30 case evreești de rugăciune, 14 uzine, 10 școli publice, 5 farmacii. Chișinăul are peste o sută de străzi, două grădini publice, dintre care una e numită Bulevard și înconjoară catedrala spre care duce o frumoasă alee de plopi ce trece printr'o poartă triumfală monumentală în stil roman. In oraș sunt și câteva monumente publice rusești (statuia lui Pușchin, a țarului liberator, etc.). Are tramvae. Și în deosebi o bibliotecă publică foarte frumoasă și bogată. La 1880 biblioteca aceasta cuprindea 14.396 volume și 92 colecțiuni de ziare, din care 1047 franceze, 764 engleze, spaniole, grecești, látine, arabe și chiar sanscrite, dar nici măcar o singură carte românească...

Akerman se află la 40 km. de Odesa. Orașul e așezat pe malul drept al limanului Nistrului, unde se află și vechea și renumita cetate cu castelul său. Akerman e unul din cele mai vechi orașe și a jucat un rol de frunte în istoria românească. Cu trei-patru veacuri înainte de Christos în locul Akermanului erà un oraș întemeiat de coloniști greci și numit Tiras, care pe vremea romanilor a devenit Alba-Iulia. Sub Ștefan cel Mare orașul numit Mon-Castro a ajuns sub stăpânire românească. Slavii ziceau Bielgorod orașului. Zidurile cetății păstrează și azi în inscripții amintirea gloriosului domn român. La 1497 Akerman a căzut în mâna turcilor. Românii numeau orașul acesta Cetatea-Albă. Dela 1806 până azi vechea cetate a lui Ștefan, care a fost de nenumărate ori asediată, arsă, biruitoare, s'a aflat în mâinile rușilor. Cetatea propriu-zisă a fost desființată la 1832. Au rămas numai zidurile negre cu turnurile și cu valul ce o înconjurà, care totuș fac o impresie impo-

zantă. Actualul oraş se află la poalele cetăţii, spre sud. De jur împrejur vii imense. La 1893 populaţia oraşului erà de 55.671 locuitori. In mijlocul oraşului se află o grădină publică prost întreţinută... Akermanul face progrese astăzi mai ales din pricina vinurilor renumite din podgoriile sale. Comerţul de export însă a pierdut mult pe deoparte din cauza neglijărei portului iar pe de alte din cauza favorizărei Odesei de către guvernul rusesc. Judeţul Akerman produce azi 2–300.000 vedre de vin negru şi alb care se vinde în Rusia drept vin de Bordeaux.

Bender e capitala judeţului cu acelaş nume şi e aşezat pe malul drept al Nistrului, la vre-o 80 km. de Akerman. Inainte de-a cădeà în mâinlei turcilor (secolul XVI) oraşul se numeà Tiglina şi erà cetate. Bender împreună cu Cetatea-Albă şi Hotin alcătuiau linia de fortificaţii a turcilor contra Rusiei. Pe timpul războiului Rusiei cu turcii, Bender a fost asediat de mai multe ori. Cetatea erà foarte puternică. Carol XII a locuit mai multe luni în cetatea Bender; lângă Varniţa, un sătuleţ la vre-o 3 km. de cetate, se vede până azi locul unde a fost lagărul marelui rege suedez. Oraşul de azi e aşezat jos pe malul Nistrului şi la 1892 aveà 45.908 locuitori, dintre care 22.000 evrei.

Bălţi e situat în fundul văei Răutului. Pe timpul domniei pământene erà un simplu sătuleţ. La 1818 ţarul Alexandru, împotmolindu-se aici pe când mergeà dela Hotin la Chişinău, a aflat vestea naşterii unui nepot al său. In amintirea aceasta a ridicat satul Bălţi la rangul de oraş. E un orăşel trist, noroios. Aveà la 1892 în total 11.118 locuitori, iar azi, după d. Nour, are 40.000. Erau vestite iarmaroacele de vite dela Bălţi, care însă în ultimul timp par a fi pierdut din importanţă.

Orheiul de azi e un orășel posomorât, murdar, situat pe malul stâng al Răutului în apropierea anticei cetăți dace Petrovada, ale cărei rămășițe se mai văd. Dealul Ivanos, din care se extrage var minunat, e aproape de orașul care e pomenit deseori de cronicarii noștri. La 1892 aveà o populație de 7.340 suflete; azi ar aveà 22,000. Este capitala județului Orhei. Biserica catedrală a orașului a fost zidită de Vasile Lupu pela 1636.

Soroca, lângă Nistru, într'o vale adâncă. Are o pozițiune splendidă, o climă superbă. Partea veche a orașului e locuită numai de evrei. Ștefan-cel-Mare a reconstruit cetatea Soroca sub zidurile căreia s'au dat cele mai sângeroase lupte între tătari, moldoveni, cazaci, etc. La 1892 aveà 12.118, azi are 35.000 locuitori. In vremea din urmă Soroca a fost un centru al industriei tutunurilor din Basarabia.

Hotinul, la marginea Basarabiei, pe Nistru, este capitala județului Hotin. E unul din cele mai des pomenite orașe în letopisițele noastre. In trecutul său sbuciumat, Hotinul a fost un oraș frumos și bogat. Azi nu mai are nimic din splendoarea de odinioară. La 1892 aveà 20.283 locuitori din care peste 14.000 evrei; azi, după d. Nour, are 35.000 suflete.

Ismail, a fost odinioară o cetate formidabilă. După recensământul din 1892 aveà o populație de 32.534 suflete, iar azi ar aveà 45.000.

Chilia aveà la 1892 o populație de 12.000, iar azi are 18.000 locuitori. Aici se află biserica Sf. Nicolae făcătorul de minuni, zidită la 1648 de Vasile Lupu, un monument istoric însemnat.

Bolgrad este centrul coloniilor bulgare, la 1892 cu 10.179, azi cu 20.000 locuitori.

Reni, pe malul Dunării, aveà la 1892 în total 6000 locuitori; azi populația pare a se fi dublat.

Cahul are azi 13.000 locuitori.

Dintre cele 49 târgușoare din Basarabia vom însemnà aici pe cele mai de seamă împreună cu numărul locuitorilor după recensământul din 1892: Atachi (5930), Briceni (4254), Vadu-Râșcovului (2917), Gâncești (3570), Camrat (6070), Lipcanii (3118), Noua-Suliță (3000), Sculenii (3083), Tarutino (3642), Tatar-Bunar (3395), Telenești (3093), Fălești (5317), Turlachi (5202), Volcănești (3763).

Basarabia a fost odinioară grânarul Moldovei. Grânar a rămas până astăzi. Pământul bogat, precum și împrejurările climaterice predestinează pe locuitorii acestei provincii să se îndeletnicească cu agricultura și creșterea vitelor.

După datele statistice oficiale rusești Basarabia are 70 % pământ bun pentru arătură și fânețe, 20% grădini, acarete, seliște, 8% păduri și 2% pământ sterp. Din 2.000.000 ha. de semănături revin 700.000 ha. pentru grâu și 650.000 ha. pentru porumb; 200.000 ha sunt fânețe.

In anul 1913 recolta Basarabiei a fost: 300.000 vagoane grâne, 3.000.000 hectolitri vin, un miliard și jumătate de Kilograme de nutreț, 3 ½ milioane kg. tutun, 4000 kg. gogoși de mătase, 150.000 kg. miere, 85.000 kg. ceară.

In anul 1895 recolta bucatelor în Basarabia a fost după datele comitetului central statistic din Petrograd (un pud=0.16381 chintal nou): bucate de toamnă: secară 7.478.500 pud, grâu 14.125.100 pud; bucate de primăvară: grâu 9.538.900 pud, secară 386.300 pud, orz 16.231.200, hrișcă 95.500 pud, meiu 169.800 pud, mazăre 59.500 pud.

In Basarabia întreagă se recoltă în mijlociu câte 240.000.000 pud de fân, cantitate de nutreț suficientă pentru a hrăni 100.000 cai, 600.000

vite și $1^1/_2$ milion oi, firește având în vedere iernile scurte ale Basarabiei.

Incă de pela 1861 existau în Basarabia peste 60 000 de bostănării care produceau 55 feluri de legume, între care mai ales: ridichi, sfeclă roșie și albă, morcovi, pătrunjel, ceapă, usturoi, praz, varză, gulie, salate, mazăre, bob, fasole, linte, cartofi, pătlăgele roșii, pepeni, castraveți, dovleci, etc. Cultura cartofilor e recentă și a fost introdusă de coloniștii germani; totuș recolta cartofilor erà pela 1890 de 2 200.000 pud pe an. Tutunul se cultivà în Basarabia și se obțineau calități fine, care rivalizau chiar cu speciile turcești. In ultimul timp însă cultura aceasta a decăzut. In 1895 s'au cultivat 18 specii de tutun în Basarabia, producând un total de 83.000 pud. După dările de seamă oficiale proprietarii diferiți posedă în Basarabia peste 25.000 grădini cu pomi în care se află 2.391 843 pomi roditori, 4 144 duzi și peste 3.000.000 arbori de alte specii. Cultura viței de vie e foarte răspândită dincolo de Prut. După un calcul aproximativ există acum în Basarabia cel puțin peste 25.000 de vii care produc în medie anual 2½ — 3 milioane vedre de vin.

Pășunile bogate din Basarabia au favorizat din vremuri vechi creșterea vitelor. Totuși pe măsură ce populația s'a înmulțit și împreună cu aceasta s'au micșorat pășunile și fînețele, făcând loc suprafețelor ocupate de agricultură, s'a micșorat paralel și numărul viilor. In anul 1893 statistica oficială rusească a constatat în Basarabia 345.000 cai, 792.006 vite cornute, 1.628.454 oi, 380 516 porci, 17.735 capre, 385 măgari, 396 bivoli.

In 1890 s'au exportat din Basarabia 42.000

puduri de lână. In medie lâna din Basarabia produce anual 1.224.000 ruble.

Industria Basarabiei se luptă încă cu greutățile începutului. După o dare de seamă pe 1891/92, numărul fabricelor și atelierelor este de 222, producând mărfuri pentru suma de 6.105.000 ruble. Pentru anul 1915 d. Nour dă cifra de 280 fabrici mari și mijlocii care produc anual mărfuri în valoare de 16.000.000 lei; în afară de acestea mai însemnează 1550 fabrici mici și ateliere industriale, 570 mori cu aburi și 8000 mori de vânt și de apă.

Comerțul Basarabiei cuprinde trei ramuri: cel intern care se concentrează în orașe și târgușoare; cel extern cu Rusia și cu Europa care se face prin porturile dunărene, prin Odesa și prin Ungheni și Noua-Sulița; comerțul de transit.

In Austria se exportă grâne, grăsimi, lână, pește, piei, cai, vite, oi, capre. Ca import primul loc îl ocupă manufactura austriacă,

După dările de seamă oficiale s'au exportat în anul 1892 următorele mărfuri: grâne 670.829 cetverti, lână 30 000 puduri, cai și vite 25.703 capete, piei 26.800 puduri pește 15.693 puduri, manufacturi 495 000 puduri, cașcaval și brânză 14.000 puduri, fier, aramă etc. 70.000 puduri.

După d. Nour, importul anual al Basarabiei este de 128 milioane lei, exportul de 230 milioane, comerțul intern 270 milioane, comerțul Chișinăului 110 milioane, iar producția pescăriilor de 8 milioane lei.

Comerțul la Chișinău se prezintă la 1896 astfel: 341 restaurante, birturi, hoteluri, hanuri, cârciumi și pivnițe cu debit de vin, cu un personal comercial de 504 inși, făcând anual afaceri în sumă de 950.700 ruble; 225 prăvălii cu pește și măcelării, cu personal cu 260 inși,

cu afaceri anuale de 220.000 ruble; 223 magazine de făină, 142 brutării, cu personal de 152 inşi, cu afaceri anuale 426.120 ruble; 170 prăvălii de zarzavaturi şi fructe, cu afaceri anuale de 176.000 ruble; 397 băcănii, daraveri anuale 981.850 ruble; 4 magazine cu ceai, cu afaceri anuale de 39.280 ruble; 13 magazine de mobilă; 163 prăvălii de stofe, cu afaceri anuale de 412.000 ruble; 3 pânzării cu afaceri pe an de 240.000 ruble; 92 magazine de haine, cu afaceri anuale de 261.000 ruble; 129 debite de tutun, cu afaceri pe an de 210.000 ruble; 31 tăbăcării, 3 pălărierii, 1 mănuşerie, 1 magazin cu flori.

Căile de comunicaţie ale Basarabiei, afară de căile ferate, se împart în două sisteme: căile Basararabiei de nord şi căile Basarabiei de sud. Oraşele Bălţi şi Chişinău sunt două centre unde se concentrează drumurile şi căile. Ambele centre sunt legate printr'o şosea mare.

Şoselele principale, în lungime de vre-o 900 km., sunt: Chişinău-Hotin, Chişinău-Cubeu-Ismail, Chişinău-Bender, Chişinău-Dubasari, Bălţi-Soroca-Atachi, Bălţi-Soroca-Sculeni, Bender-Akerman, Stanileşti-Noua Suliţa, Akerman-Cubeu, Atachi-Ghinalia, Gura Galbenă-Carpineni, Pavlovca-Tatar-Bunar, Cecolteni-Telenişti. Pe şoselele principale sunt peste 200 poduri.

D. Nour cifrează la 350 km. lungimea totală a şoselelor şi 20 000 km. lungimea drumurilor naturale.

Reţeaua de căi ferate a Basarabiei e neglijată şi insuficientă. Linia Chişinău-Bender-Odesa, linia Chişinău-Ungheni, linia Ocniţa-Bălţi, linia Bender-Reni: atâta tot. Lungimea totală e de vre-o 750 km. în 1895 şi de 105) km. în 1915.

O cale de comunicație excelentă este Nistrul care este în bună parte navigabil.

Biserica a fost întrebuințată de ruși ca un instrument de rusificare a românilor basarabeni. Toată slujba bisericească se făceà în rusește. Acest scop îl serveau 22 mănăstiri și schituri și 1200 biserici ortodoxe și lipoveni. Dealtfel Basarabia e împărțită bisericește în eparhia Hotinului și eparhia Chișinăului.

In afară de acestea se mai află 87 biserici străine și 21 de sectanți, precum și 207 sinagogi.

Clerul numără 10.000 de oameni, alcătuind clasa duhovnicească. La Chișinău se află, chiar în palatul Mitropoliei, un seminar care la 1895 aveà 15 profesori și 187 elevi. Invățământul se predà numai în rusește. In afară de seminar mai erà la Chișinău școala duhovnicească.

Invățământul public în toată Basarabia se făceà exclusiv în limba rusească.

In 1915 erau în Basarabia 17 licee complete cu 8 clase și 16 licee complete de fete cu 8 clase, 4 gimnazii pentru fete, 6 școli speciale paralele cu liceurile, 4 școli speciale paralele cu gimnaziile, 18 școli secundare, 12 școli secundare profesionale, 14 școli secundare de meserii, 55 școli parohiale la orașe, 670 școli parohiale la sate, 292 școli primare ministeriale, 210 școli primare ale Zemstvourilor, 60 școli primare orășenești. Până la 1915 mai erau 168 diferite școli germane, 36 școli secundare evreești, 67 școli primare evreești, 340 școli hederi evreești, 8 școli armene, grecești, etc.

Școlile secundare și liceele erau vizitate de 20.000 elevi. Școlile primare și parohiale aveau 90.000 elevi, iar cele speciale evreești aveau 14000 elevi.

Cultura rusească o servesc 230 biblioteci școlare, 17 biblioteci mici cu câte vre-o 2000 volume, 4 biblioteci mijlocii cu câte vre-o 30.000 volume și marea bibliotecă din Chișinău cu peste 150.000 volume.

La răspândirea rusismului contribuiau 9 ziare cotidiane și 22 reviste lunare și săptămânale, precum și cele vre- 50 tipografii.

Starea higienică și sanitară în Basarabia erà îngrijită de 490 medici, 240 dentiști și 670 subchirurgi, moașe, etc. cu peste un milion de consultațiuni pe an. Medicamentele se deservesc în 135 farmacii Sunt în total 6 spitale militare, 8 spitale civile mari, 28 spitale mijlocii, 31 spitale mici și 12 spitale ambulatorii, cu un total de 3700 paturi și cu 80.000 bolnavi căutați în spitale și 310.000 bolnavi căutați în ambulatorii gratuite. Mai sunt apoi 17 medici psihiatri, iar în ospiciul dela Costiujeni sunt îngrijiți 1140 alienați. In 10 aziluri se adăpostesc anual 7000 lehuze.

Toate cifrele acestea sunt luate după d. Nour.

Insfârșit pentru a complectà tabloul statistic prin care am schițat în câteva pagini situația Basarabiei, mai cităm, tot după d. Nour, următoarele date și cifre:

95 bănci mari, 120 bănci mijlocii, 420 cooperative și bănci mici întrețin mișcarea economică a țărei;

20 cluburi și 80 diferite societăți fucționează cu prea înaltă voe;

65% din primarii satelor sunt români 50% din funcționarii și aleșii zemstvourilor sunt români rusificați, 30% din conducătorii comunelor urbane sunt români rusificați, 15% din toți funcționarii statului sunt români rusificați, 8% din

toţi ofiţerii armatei din Basarabia sunt români rusificaţi ;

Veniturile de stat împreună cu ale tuturor instituţiilor autonome se urcă la 250 milioane lei, iar cheltuelile la 140 milioane lei ;

Din toată populaţia Basarabiei sunt 2.250.000 ţărani, 500.000 burghezi şi meseriaşi, 100.000 răzaşi, 20 000 cetăţeni onorifici, 20.000 militari, 11.000 nobili personali, 10 000 clerici, 5 000 comercianţi, 4.000 boeri de neam, 70.000 neclasificaţi, 10.000 supuşi străini ;

Din suprafaţa totală a Basarabiei aparţin 2 200.000 ha ţăranilor 600.000 ha răzaşilor, 200.000 ha mănăstirilor, 23.000 ha bisericilor, 12.000 ha statului, 175.000 ha oraşelor, 930.000 ha boerilor de neam, 260.000 ha altor proprietari.

UNIREA

Inainte de proclamarea unirii Basarabiei cu România, au plecat din Iaşi spre Chişinău, Luni 8 Aprilie seara, d. Al. Marghiloman, însoţit de următoarele persoane oficiale : d-nii general Hârjeu, ministru de război, general Mircescu, I. Mitilineu secretar general la Interne, Garofild secretar general la Domenii, Al. Corteanu secretar general la Finanţe, I. Bărbătescu directorul general al Siguranţei Statului, M Ferichide şeful de cabinet al primului ministru, Al Kiriacescu şeful cenzurii presei, maior Hàrjeu, şef de cabinet al Ministerului de răsboiu, colonel Condeescu din jandarmeria rurală, Romulus Voinescu inspector al Siguranţei, colonel Gârleşteanu, T. Marinescu subdirector la Interne, V. Ionescu comisar de siguranţă.

Primul ministru Marghiloman, ministrul de războiu şi toate persoanele ce îi însoţeau, au sosit la Chişinău Marţi, 9 Aprilie, la ora 10 di-

mineața. Pe peronul gărei au fost salutați de d. Inculeț, președintele «Sfatului Țărei», Halipa vice-președinte, Ciugureanu președintele consiliului de miniștri, general Brăescu, ministru de războiu, toți miniștrii basarabeni, generalii Istrati, Broșteanu, Rășcanu și Anastasiu cu tot corpul ofițeresc, primarul orașului, arhimandritul Gurie și notabilitățile orașului.

O gardă de onoare cu drapel și muzică compusă din trupe românești și din regimentul 2 de cavalerie moldovenească a dat onorurile militare.

Miniștrii au trecut în revistă trupele și după prezentările oficiale s'au intreținut cu persoanele prezente.

La ora 11 cortegiul cu toate persoanele oficiale sosite din Iași și localitate, având în cap un escadron de cavalerie românească și încheiat cu alt escadron, a străbătut strada principală până la Hotel Londra, unde au descins d-nii miniștri.

Primul-ministru și ministrul de răsboiu s'au întreținut îndată cu președintele «Statului Țărei» și cu miniștrii locali, precum și cu alte notabilități. D-nii Stere, dr. Cazacu și Cădere au luat parte la primire și la consfătuire.

Populația și-a manifestat cu căldură marea satisfacțiune la intrarea miniștrilor români în orașul Chișinău. Animație mare pe străzi și toată populațiunea ține să-și manifesteze cu căldură toată simpatia.

D. prim-ministru și ministrul de război, după primirea autorităților și a șefilor militari români, la orele 2 d. a. au luat parte la masa oferită de guvernul basarabean și la care au participat 35 persoane.

Peste zi au fost urmate cu activitate consfătuirile politice cu diferitele partide din «Sfat»,

iar primul-ministru a făcut vizite oficiale reprezentanților corporațiilor și confesiilor.

Cu această ocaziune din partea președintelui de consiliu, au fost remise episcopului-vicar Gavrilo 20.000 lei pentru populația sărmană din Chișinău, arhimandritului Gurie, ministrului loctiitor al cultelor, 20.000 lei pentru opere bisericești și marelui rabin 10.000 lei pentru a înlesnì întemeierea ospiciului de bătrâni ce se proiectează de către comunitatea izraelită din localitate.

De asemenea, cu o scrisoare oficială, au fost trimiși primarului Schmidt 50.000 lei pentru opere de azistență din oraș, sumă care va fi distribuită de consiliul comunal local.

De două zile erà mare fierbere la Chișinău. Din «Sfatul Țărei» fac parte 140 membri. Toți erau însuflețiți de discuțiile cari au urmat în chestiunea unirei. Duminică și Luni au fost continue conferințe între primul-ministru și fruntașii basarabeni din «Sfatul Țărei». In urma acestor consfătuiri s'a stabilit că la orele 3 și jumătate d. Al. Marghiloman să vie la «Sfatul Țărei» și să deà citire condițiunilor în cari se poate face unirea.

La orele 3 și jum. primul-ministru și ministrul de războiu d. Hârjeu, precum și înalții funcționari civili cari îi însoțeau, s'au prezentat la «Sfatul Țărei» care erà încă în deliberare.

Abià la orele 4 și jum. desbaterile au fost terminate și d. Al. Marghiloman a fost introdus în sală de d. Inculeț președintele Sfatului, care a rugat adunarea să asculte propunerile pe cari primul ministru român le va face în vederea unirei Basarabiei cu România-mumă.

D. Inculeț a dat cuvântul d-lui Marghiloman care urcându-se la tribună, a fost salutat cu o foarte călduroasă manifestație de simpatie.

D. Marghiloman, după câteva cuvinte de introducere, a dat citire condițiunilor, iar președintele Inculeț a invitat adunarea să le cerceteze în aceiaș zi, pentru că d. prim-ministru va venì să ia răspunsul «Sfatului Țărei».

După aceea primul-ministru și înalții funcționari civili s'au retras ducându-se la Comandamentul corpului V, unde generalul Istrati oferea o masă în onoarea lor. La intrare miniștrii au fost salutați de generalul Istrati, înconjurat de generalii comandanți de trupe prezenți și ofițerii superiori de față.

In sala cea mare unde s'a servit ceaiul, d. Marghiloman aveà la dreapta pe d. general Hârjeu, iar la stânga pe d. general Istrati.

D. Al. Marghiloman a cuvântat pentru M. S. Regele Ferdinand, care vede cu mulțumire readucerea Basarabiei, după mai bine de 100 ani, la sânul patriei-mume. A vorbit apoi de brava armată română.

A răspuns d. general Istrati și apoi ministrul de războì d. general Hârjeu, care a glorificat armata română.

In așteptarea răspunsului dela «Sfatul Țărei», miniștrii și ofițerii superiori au eșit în curtea Comandamentului și au admirat evoluțiunile pe care le făceau cinci aeroplane, pilotate de ofițeri români.

Vremea erà splendidă și stradele se populau din ce în ce în așteptarea trecerei cortegiului ministerial spre «Sfatul Țărei».

In acest timp la «Sfatul Țărei» continuau desbaterile asupra propunerilor prezentate de d. Al. Marghiloman.

Rând pe rând reprezentanții diferitelor secțiuni aprobară unirea în condițiunile ce se prezentaseră și numărul opozanților scădeà treptat.

D. C. Stere, ales deputat al județului Soroca, și dr. Cazacu, au susținut, cu căldură demnă de admirat, nevoile interne ale Basarabiei de a se unì cu România. In trei zile de deliberări d. C, Stere a rostit 35 de discursuri în limbile română și rusă.

Singura grupare din Sfat care rămăsese ostilă Unirei a fost a secției țărănești. Constatându-se o adâncă deosebire de vederi între membrii grupării și d-nul Țiganco, șeful ei, președintele, după cererea acestuia, suspendă pentru 10 minute ședința Sfatului spre a permite secției țărănești să aibă consfătuire în tihnă. Imediat și această secție a aderat la propunerea de Unire. Președintele «Sfatului» a declarat apoi desbaterile închise și a cerut Adunărei să se pronunțe dacă votul definitiv trebue să fie secret sau pe față.

Cu 87 voturi contra 24, Adunarea hotărăște ca votul să fie pe față. Se procedează la vot cu apel nominal și Adunarea admite unirea, pe baza condițiilor prezentate de d. Marghiloman, cu 84 voturi pentru, 3 contra și 36 abțineri. Se comunică atunci prin telefon la Comandamentul Corpului că miniștri români pot să vină să ià act de votul «Sfatului Țărei».

Se formează atunci cortegiul precedat de un escadron de cavalerie, urmat de 18 automobile în care se aflau miniștrii români și toți funcționarii înalți administrativi, și încheiat de un alt escadron de cavalerie, și se îndreptă spre «Sfatul Țărei». La orele 6 jumătate cortegiul, intră în curtea «Sfatului Țărei» și d-nii miniștri cu însoțitorii lor se îndreaptă spre sala de ședințe, unde se redactau ultimele procese-verbale ale desbaterilor.

D-nii Stere și dr. Cazacu ies pe sală, întru întâmpinarea d-lor Marghiloman și Hârjeu. Intâlnirea este din cele mai mișcătoare. In mij-

locul unei numeroase asistențe de basarabeni și basarabence, cari așteptau rezultatul votului, miniștrii români se îmbrățișară cu d-nii C. Stere și dr. Cazacu. D. Stere are un moment de adâncă emoțiune și nu poate articulà nici un cuvânt.

In timpul acesta lucrările sunt terminate și miniștrii români împreună cu însoțitorii sunt introduși la biurou și salutați de membrii «Sfatului Țărei» în vii aclamațiuni.

D. Inculeț comunică membrilor guvernului român că Sfatul Țărei a aprobat condițiile ce i s'au prezentat pentru înfăptuirea unirei Basarabiei cu România și dă cuvântul d-lui Marghiloman.

D. Al. Marghiloman declară că, în numele poporului român și al Regelui, proclamă «unirea Basarabiei cu România», unire făcută de «Sfatul Țărei» care și-a exprimat voința în mod conștient și în deplină libertate.

Mulțumește căpeteniilor care au luptat și cari dau dovadă de mare abnegațiune consimțind ca din conducătorii unei țări să devină umili slujitori ai unui neam.

Cuvintele primului-ministru sunt salutate cu ovațiuni nesfârșite. După aceia președintele Sfatului dă cuvântul d-lui I. Buzdugan, secretarul Sfatului Țărei, care citește declarația Sfatului în termenii următori:

In numele poporului Basarabiei, «Sfatul Țării» declară:

«Republica democratică moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră şi vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută şi mai bine de ani din trupul vechei Moldove, în puterea dreptului istoric şi dreptului de neam, pe baza principiului ca noroadele singure să-şi hotărască soarta lor, de azi înainte şi pentru totdeauna se uneşte cu mama sa România.

Această unire se face pe următoarele baze:

1) «Sfatul Ţării» actual rămâne mai departe pentru rezolvirea şi realizarea reformei agrare, după nevoile şi cererile norodului; aceste hotărîri se vor recunoaşte de guvernul român.

2) Basarabia îşi păstrează autonomia provincială, având un sfat al ţării (Dietă), ales pe viitor prin vot universal egal, direct şi secret, ca un organ împlinitor şi administraţie proprie.

3) Competenţa «Sfatului Ţării este: a) *votarea bugetelor locale;* b) *controlul tuturor organelor, zemostvelor şi oraşelor;* c) *numirea tuturor funcţionarilor administraţiei locale prin organul său împlinitor, iar funcţionarii înalţi sunt întăriţi de guvern.*

4) Recrutarea armatei se va face în principiu pe baze teritoriale.

5) Legile în vigoare şi organizaţia locală (zemstve şi oraşe) rămân în putere şi vor puteà fi schimbate de Parlamentul român, numai după ce vor luà parte la lucrările lui şi reprezentanţii Basarabiei.

6) Respectarea drepturilor minorităţilor din Basarabia.

7) Doi reprezentanţi ai Basarabiei vor intra în consiliul de miniştri român, acum desemnaţi de actualul Sfat al Ţării, iar pe viitor luaţi din sânul reprezentanţilor Basarabiei din Parlamentul Român.

8) Basarabia va trimite în Parlamentul Român un număr de reprezentanţi proporţional cu populaţia, aleşi pe baza votului universal egal, direct şi secret.

9) Toate alegerile din Basarabia pentru volosto, sate, oraşe, zemstve şi Parlament se vor face pe baza votului universal, egal, direct şi secret.

10) Libertatea personală, libertatea tiparului, a cuvântului, a credinţei, a adunărilor şi toate

libertăţile obşteşti vor fi garantate prin Constituţie.

11) Toate călcările de legi făcute din motive politice în vremurile tulburi ale prefacerii din urmă sunt amnestiate.

Basarabia, unindu-se ca fiică cu mama sa România, Parlamentul român va hotărî convocarea neîntârziată a Constituantei în care vor intrà, proporţional cu populaţia, şi reprezentanţii Basarabiei aleşi prin vot universal, egal, direct şi secret, spre a hotărî împreună cu toţii înscrierea în Constituţie a principiilor şi a garanţiilor de mai sus.

Trăiască Unirea Basarabiei cu România deapururi şi pentru totdeauna!

Primită în «Sfatul Ţării» la 27 Martie 1918, Chişinău:

«Preşedintele «Sfatului Ţării», **I. Inculeţ.**
Secretarul «Sfatului Ţării», *I. Buzdugan*

Citirea este urmată de manifestaţii entuziaste.

Miniştrii au mers apoi la Catedrală. Lume imensă.

In Catedrală s'a oficiat un serviciu divin. A oficiat arhimandritul Gurie. Slujba s'a făcut în limba românească. E a doua oară când se slujeşte în româneşte dela revoluţia rusească. La acest serviciu a asistat şi episcopul rus, vicarul Gavrilă, ceeace a făcut o bună impresie, dovedind că nu poate fi vorba de o neînţelegere între biserica rusească şi cea românească. La serviciul divin au mai asistat şi preşedintele Sfatului Ţărei împreună cu miniştrii basarabeni.

După Te-Deum, miniştrii au trecut în revistă trupele din curtea Catedralei cari răspundeau cu urale, găsind un puternic ecou în mulţimea adunată.

La orele 9 seara a fost un banchet de peste 300 tacâmuri oferit de primul-ministru al Ro-

mâniei Sfatului Țărei și notabilităților basarabene. Banchetul a avut loc în sala Teatrului.

Primul toast a fost ridicat de d. Ciuhureanu, care a relevat că Basarabia intră într'o viață nouă.

D. prim-ministru a închinat în sănătatea Sfatului Țărei, care și-a înscris numele în cartea în care sunt înscrise Divanele ad-hoc de o parte și 24 Ianuarie de alta.

D. Inculeț a relevat că unirea va fi trainică pentru că a fost făcută în majoritate de țărănimea basarabeană.

D. Ceseschi a închinat pentru regele Ferdinand.

In sfârșit, d Botezatu a exprimat speranța că Basarabia, redevenind o țară monarhică, va fi ferită în viitor de curente anarhice.

Banchetul a ținut până la orele 11.

Trenul cu d nii Al. Marghiloman și însoțitorii d-sale a plecat din gară la ora 2.

Pe stradele Iașilor s'a afișat comunicatul oficial prin care se aduce la cunoștința poporului marele eveniment.

Iașul este pavoazat și animația pe strade este de nedescris. Fericitul eveniment a fost comunicat la București îndată după sosirea d-lui prim-ministru.

Vineri, 12 Aprilie, la orele 10 dimineața au sosit în Iași D-nii: Inculeț Președintele Sfatului Țărei, Halippa Vice Președinte, Ciugureanu Președintele Consiliului de miniștri, Arhimandritul Gurie Ministrul Cultelor, General Brăescu Ministrul trebilor militare, precum și toti ceilalți miniștri basarabeni însoțiți de d. C. Stere deputat de Soroca. La gară au fost primiți de d-nii membri ai guvernului român, Președinții corpurilor legiuitoare precum și toți reprezentanții autorităților civile și militare.

In mijlocul unui entuziasm nedescriptibil și

a unei mari bucurii întregul cortegi urmat de o imensă mulțime s'a îndreptat spre mitropolie unde la orele 11.10 s'a oficiat un tedeum de către Mitropolitul Moldovei înconjurat de înaltul cler împreună cu Arhimandritul Gurie din Basarabia, în prezența Suveranilor, Principelui Moștenitor și a întregei familii Regale cu suitele lor.

După terminarea serviciului divin a avut loc o recepție la palatul metropolitan; apoi Regele a primit defilarea trupelor în prezența membrilor celor două guverne și în fața unui imens public.

La plecare tot cortegiul a fost salutat cu ovațiuni entuziaste de poporul strâns pe tot parcursul până la palatul regal unde a avut loc un prânz de gală oferit deputațiunei basarabene.

Regele a pronunțat un călduros toast pentru unirea Basarabiei cu România, la care a răspuns Președintele «Sfatului Țărei» din Basarabia arătând fericirea tuturor întru marele act săvârșit, care va dăinuì în veci prin voința și dragostea poporului.

La orele 3 o mare manifestațiune cu muzici și o mulțime imensă s'a făcut în fața palatului regal. S'a jucat hora Unirei. Prințul Carol, Prințul Nicolae, Principesele Elisabeta și Maria au descins în stradă și au intrat în horă cu mai mulți miniștri basarabeni. Mulțimea a făcut ovațiuni nesfârșite cu entuziaste și prelungite urale. Familia Regală și miniștri români și basarabeni au apărut în balconul palatului.

La orele 4 mulțimea s'a retras către piața Unirei unde a continuat în sunetul muzicei — Hora Unirei – pe locul chiar unde s'a jucat la 1859 cu ocazia unirei Moldovei cu țara românească.

BASARABIA

după charta marelui Stat major rusesc

Charta fisică şi orografică

Legenda

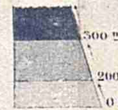
Centrele de populaţiune

CHIŞINEU

ROMAN

SCULENI

Falesci

Căi

Scara 1:3.400.000

CHIŞINEU

MAREA NEAGRA